

دست‌های خالی پاهای خونین

تاخت و تازهای ضدانقلاب و ارتش عراق

در قصر شیرین، سرپل ذهاب و گیلان غرب

۱۳۵۷-۱۳۵۹

مرکز اسناد و
تحقیقات
دفاع مقدس

دست‌های خالی، پاهای خم‌نین

تاخت و تازهای ضدانقلاب و ارتش عراق

در قصر شیرین، سرپل ذهاب و گیلان غرب

ه کوشش گروه مطالعات و جغرافیای نظامی

نویسنده / اسدالله احمدی

ناشر علمی / نصرت‌الله محمودزاده

مترجم علمی / مهدی مرندی

ویرایش علمی / آفرین نوری حسینی

بازنگری و ویرایش علمی / سمیه گنجی / مریم حقانی منتظری

طرح جلد و نگاره / سید ناصر کشاورز

ناظر چاپ / محمد بهرامی

لیتوگرافی و چاپ / مرکز چاپ پاسداران انقلاب اسلامی

چاپ اول / ۱۳۹۸

شمارگان / ۱۰۰۰ نسخه

قیمت / ۳۵۰۰۰۰ ریال

شابک / ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۱-۰۴-۹

تلفن / ۶۶۴۸۱۵۳۱

ناشر / مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

سرشناسه: احمدی، اسدالله، ۱۳۳۳

عنوان و نام پدیدآور: دست‌های خالی پاهای خم‌نین

تاخت و تازهای ضدانقلاب و ارتش عراق در

قصر شیرین، سرپل ذهاب و گیلان غرب ۱۳۵۷ -

۱۳۵۹ / نویسنده: اسدالله احمدی؛

مشخصات ظاهری: ۴۳۴ ص.؛ مصور

شابک: ۹-۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۱-۰۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابخانه

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹

-- کرمانشاهان

موضوع: -- Iran-Iraq War, 1980-1988

Kermanshahan

شناسه افزوده: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس. گروه

مطالعات و جغرافیای نظامی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۸ الف ۴۵/ک ۱۶۱۰ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۲۰۷۷۹

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار
۱۳	مقدمه

فصل اول

پیشینه تاریخی و وضعیت جغرافیای منطقه

۲۳	استان کرمانشاه
۲۵	قصر شیرین
۳۱	سرپل ذهاب
۳۳	نوار مرزی و عوارض حساس منطقه
۳۶	۱. شاه‌نشین
۳۷	۲. بازی‌دراز
۳۷	ایل‌های غرب کرمانشاه
۳۹	منابع

فصل دوم

در آستانه بحران

۴۳	بررسی تحولات شهرهای نوار مرزی کرمانشاه پس از پیروزی انقلاب اسلامی
۴۳	الف) قصر شیرین
۴۹	ب) سرپل ذهاب
۵۵	نابسامانی پاسگاه‌های مرزی

۵۶	تشکیل کمیته‌های انقلاب اسلامی
۵۹	تشکیل گروه ضربت
۶۴	تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی قصر شیرین
۷۰	تحركات نیروهای ضدانقلاب
۸۱	دولت موقت و بحران‌های مناطق کردنشین
۹۰	منابع

فصل سوم

جنگ قبل از جنگ

۹۵	ملک‌کرد ارتش عراق
۹۵	(الف) حمله به نواح رازی و مناطق مسکونی
۱۰۰	(ب) اشغال خانیقلی
۱۰۵	وضعیت نیروهای خانیقلی
۱۰۵	(الف) بررسی توان نیروهای نظامی مستقر در منطقه
۱۱۶	(ب) نابآوری مسئولین در شروع جنگ
۱۲۹	بحران آفرینی در مرز: کس‌ها و آکنس‌ها
۱۳۲	(الف) ناامنی به روایت مردم
۱۳۷	(ب) ناامنی به روایت اسناد
۱۳۷	• فروردین ۱۳۵۹
۱۴۱	• اردیبهشت ۱۳۵۹
۱۴۹	• خرداد ۱۳۵۹
۱۵۵	• تیر ۱۳۵۹
۱۶۶	• مرداد ۱۳۵۹
۱۷۵	• شهریور ۱۳۵۹
۱۹۲	جمع‌بندی
۱۹۳	منابع

فصل چهارم

تهاجم گسترده

۲۱۷	تهاجم گسترده
۲۲۰	محورهای عملیاتی
۲۲۱	۱. محور شمالی: پاوه - نوسود
۲۲۱	۲. محور میانی: خانقین - قصر شیرین - سرپل ذهاب - پاتاق
۲۲۴	پاسگاه باووسی و پاسگاه تپله‌کوه
۲۲۴	تنگ هوان

۲۲۸	امامزاده - تنگ ترشابه
۲۳۱	پاسگاه بیشگان
۲۳۱	تنگ حمام (پاسگاه زید یحیایی)
۲۳۲	پاسگاه باباهادی
۲۳۷	پاسگاه دارخور
۲۳۷	پاسگاه برار عزیز
۲۳۸	پاسگاه قلعه سفید
۲۳۸	پاسگاه هدایت
۲۴۰	پاسگاه پرمزخان
۲۴۸	خسرو
۲۵۱	تنگاب
۲۵۲	محاصره قصر شیرین
۲۶۳	سرپل ذهاب
۲۷۴	گردنه پاتاق
۲۷۷	۳. محور جنوبی: مندلی - سومار - نفت شهر
۲۷۷	سومار
۲۸۲	نفت شهر
۲۸۶	گیلان غرب
۲۹۱	پادگان ابوذر
۲۹۴	جمع بندی
۲۹۷	منابع

فصل پنجم

اشغال شهر (قصر شیرین، نفت شهر و سوه)

۳۰۳	مقدمه
۳۰۶	آخرین تلاش ها
۳۱۸	محمود نظری
۳۲۰	خروج مردم از شهر قصر شیرین قبل از اشغال
۳۲۲	نجات دختران باتلاش پدر
۳۲۳	خانواده اکبری
۳۲۹	حسین افشاری
۳۳۳	منزل خیدان مروی نصرآبادی
۳۳۵	منزل هوشنگ رضایی
۳۴۴	صفرعلی گل خندی
۳۴۷	باغ حاج رحمان

۳۴۷	باغ حاج رحمان
۳۵۲	دستور ترک سپاه سرپل ذهاب
۳۵۴	عملکرد ارتش عراق
۳۵۸	مهدی کوچک ترین شهید سومار
۳۶۰	منابع

فصل ششم

۳۶۳	ضمائم
۴۲۱	فهرست اعلام

www.ketab.ir

در شهریور ماه ۱۳۵۶ ارتش عراق براساس استراتژی جنگ برق‌آسا و کوتاه مدت، تجاوز سراسری خود را به مرزهای جمهوری اسلامی ایران آغاز کرد. این تهاجم دشمن با مقاومت نیروهای مردمی، قوای مسلح ایران در نوار مرزی مواجه شد و به ناکامی استراتژی ارتش عراق انجامید. در این میان استان‌های هم‌جوار با عراق نقش بارزی در جلوگیری از پیشروی گسترده و تهاجم سراسری دشمن ایفا کردند. کرمانشاه یکی از چند صحنه نبرد بود که به دلیل قرارگرفتن در مسیر راه بغداد - تهران از اهمیت نظامی بسیاری برخوردار بود. در این محور، مأموریت اصلی عراق برای تامین بغداد و تعمیق مرزهای شرقی آن که با تصرف پاتاق در عمق ۵۰ کیلومتری خاک جمهوری اسلامی محقق می‌شد بی‌نتیجه ماند.

اهمیت عنصر مقاومت مردمی و ضرورت بررسی ابعاد و دامنۀ آن در ابتدای دوران دفاع مقدس و همچنین فقر پژوهش‌های درخور و کمبود آثار فاخر در حوزه مقاومت مردمی در کرمانشاه، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس را بر آن داشت تا کتابی در این باره منتشر کند.

نویسنده محترم در این کتاب به بازگوکردن بحران‌آفرینی‌های گروه‌های مسلح غیرقانونی، نیروهای ضدانقلاب و امرای فراری ارتش شاهنشاهی در مناطق سرپل ذهاب، قصرشیرین و گیلان غرب در مقطع اسفندماه ۱۳۵۷ تا شهریورماه ۱۳۵۹ پرداخته

و سعی کرده است نقش مؤثر حکومت بعثی عراق در تشدید اقدامات تجزیه‌طلبانه را برای مخاطبان ترسیم کند. این اثر در بررسی تحولات هفته اول آغاز جنگ، از یک سو به بررسی حمله سه لشکر ارتش عراق به منطقه مرزی از گله در جنوب پاوه تا ارتفاعات کانی‌شیخ در جنوب سومار و تلاش ناکام ارتش بعث عراق برای تصرف تنگه راهبردی پاتاق پرداخته است و از سوی دیگر می‌کوشد تلاش‌های عشایر بومی، گروه فداییان امام، نیروهای سپاه و قوای ارتش برای مهار تحرکات گروه‌های ضدانقلاب و جلوگیری از پیشروی ارتش بعث عراق را بازگو کند.

همچنین زیبایی حماسه‌هایی که در جریان مقاومت مردمی در این منطقه آفریده شده است، به صاحب‌نظران کتاب می‌کند در کتاب‌های دیگر با توصیفی مشروح‌تر و در سطوح خردتر به این موضوع پرداخته شود و شرح تلاش‌ها و حماسه‌آفرینی‌های آن در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

در پژوهش این اثر تلاشی شده با اتکا به اسناد و منابع دست اول موجود در مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس و مصاحبه با فرماندهان و رزمندگان صحنه مقاومت و نبرد، تاریخ‌نگاری وقایع به صورت مستند و متقن به رشته تحریر درآید. البته پژوهش و نگارش مقاومت مردمی در نوار مرزی کرمانشاه با رخدادهای متنوع دارای ابعاد گسترده‌ای است که تدوین نهایی آن خصوصاً در قالب یک اثر فشرده کاری دشوار است و خالی از ایراد نخواهد بود.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

تابستان ۱۳۹۸